Teismo praktikos rinkinys

TEISINGUMO TEISMO (penktoji kolegija) SPRENDIMAS

2016 m. rugsėjo 15 d.*

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą — Valstybės pagalba — Ilgalaikės elektros energijos pirkimo sutartys — Savanoriško nutraukimo atveju numatytos kompensacijos — Komisijos sprendimas, kuriuo valstybės pagalba pripažinta suderinama su vidaus rinka — Nacionalinio teismo atliekamas pagalbos teisėtumo tikrinimas — Per didelių sąnaudų metinis tikslinimas — Momentas, kai atsižvelgiama į energijos gamintojo priklausymą įmonių grupei“

Byloje C-574/14

dėl *Sąd Najwyższy* (Aukščiausiasis Teismas, Lenkija) 2014 m. spalio 8 d. sprendimu, kurį Teisingumo Teismas gavo 2014 m. gruodžio 11 d., pagal SESV 267 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

PGE Górnictwo i Energetyka Konwencjonalna S.A.

prieš

Prezes Urzędu Regulacji Energetyki

TEISINGUMO TEISMAS (penktoji kolegija),

kurį sudaro kolegijos pirmininkas J. L. da Cruz Vilaça, Teisingumo Teismo pirmininko pavaduotojas A. Tizzano (pranešėjas), teisėjai F. Biltgen, A. Borg Barthet ir E. Levits,

generalinis advokatas M. Campos Sánchez-Bordona,

posėdžio sekretorius M. Aleksejev, administratorius,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2016 m. sausio 27 d. posėdžiui,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

— *PGE Górnictwo i Energetyka Konwencjonalna S.A.*, atstovaujamos *adwokat* A. Jodkowski,

— *Prezes Urzędu Regulacji Energetyki*, atstovaujamo Z. Muras ir A. Walkiewicz,

— Lenkijos vyriausybės, atstovaujamos B. Majczyna, M. Rzotkiewicz ir E. Gromnicka,

— Europos Komisijos, atstovaujamos K. Herrmann, P. Němečková ir R. Sauer,

susipažinęs su 2016 m. balandžio 14 d. posėdyje pateikta generalinio advokato išvada,

* Proceso kalba: lenkų.

priima šį

Sprendimą

1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl SESV 107 straipsnio ir ESS 4 straipsnio 3 dalies, siejamų su 2007 m. rugsėjo 25 d. Komisijos sprendimo 2009/287/EB dėl valstybės pagalbos, kurią Lenkija suteikė kaip elektros energijos pirkimo sutarčių dalį, ir dėl valstybės pagalbos, susijusios su kompensacija savanoriškai nutraukus elektros energijos pirkimo sutartis, kurią Lenkija planuoja suteikti (OL L 83, 2009, p. 1), nuostatomis, išaiškinimo.

2 Prašymas pateiktas nagrinėjant *PGE Górnictwo i Energetyka Konwencjonalna S.A.* (toliau – PGE) ir *Prezes Urzędu Regulacji Energetyki* (Lenkijos energijos sektoriaus reguliavimo institucijos viršininkas, toliau – URE viršininkas) ginčą dėl metinio kompensacijos, į kurią PGE turi teisę dėl vadinamųjų „per didelių“ sąnaudų, tikslinimo dydžio nustatymo 2009 m.

Teisinis pagrindas

Sąjungos teisė

Komisijos komunikatas dėl valstybės pagalbos, susijusios su per didelėmis sąnaudomis, tyrimo metodikos

3 1996 m. gruodžio 19 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 96/92/EB dėl elektros energijos vidaus rinkos bendrųjų taisyklių (OL L 27, 1997, p. 20; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 12 sk., 2 t., p. 3) buvo priimta siekiant sukurti konkurencingą elektros energijos rinką. Perkeliant šią direktyvą kaip kuriose valstybėse narėse buvo teikiama valstybės pagalba elektros energijos sektoriuje veikiančioms nacionalinėms įmonėms.

4 Šiomis aplinkybėmis 2001 m. liepos 26 d. Europos Komisija priėmė komunikatą dėl valstybės pagalbos, susijusios su per didelėmis sąnaudomis, tyrimo metodikos (toliau – Per didelių sąnaudų tyrimo metodika).

5 Pagal Per didelių sąnaudų tyrimo metodikos 2 dalies šeštą pastraipą jos tikslas yra nurodyti metodą, kurį Komisija ketina naudoti taikydama ESV sutarties taisykles dėl valstybės pagalbos, skirtos kompensuoti įsipareigojimų arba garantijų, kurių gali būti neįmanoma toliau laikytis dėl Direktyvoje 96/92 įtvirtinto elektros energijos sektoriaus atvėrimo konkurencijai, sąnaudoms.

6 Šios metodikos 3 dalyje nurodyta, kad sąvoka per „didelės sąnaudos“ apima veiklos įsipareigojimus ar garantijas, kurie praktiškai gali būti įvairių formų, pavyzdžiui, ilgalaikes pirkimo pardavimo sutartis, investicijas su numanoma ar aiškia pardavimo garantija ir į įprastą veiklą nepatenkančias investicijas. Konkrečiai kalbant, metodikos 3.3 punkte numatyta, jog tam, kad šie veiklos įsipareigojimai ir garantijos būtų laikomi per didelėmis sąnaudomis ir būtų pripažinti Komisijos:

„<...> turi būti pavojus, kad [jų] nebus galima laikytis dėl Direktyvos 96/92 nuostatų taikymo. Kad būtų laikomi per didelėmis sąnaudomis, įsipareigojimai ir garantijos dėl direktyvos poveikio turi tapti neekonomiški ir labai paveikti konkrečios įmonės konkurencingumą. Be to, dėl šios priežasties įmonė turi daryti apskaitos įrašus (pvz., atidėjimus), atspindėsiančius numatomą įsipareigojimo ar garantijos poveikį.

Jei dėl įsipareigojimų ir garantijų ir, nesant pagalbos ar pereinamojo laikotarpio priemonių, įmonės gyvybingumas gali atsidurti pavojuje, įsipareigojimai ar garantijos laikomos atitinkančiomis pirmesnėje pastraipoje nustatytus reikalavimus.

Tokių įsipareigojimų ar garantijų poveikis konkrečios įmonės konkurencingumui ar gyvybingumui bus vertinamas konsoliduotai. Kad įsipareigojimai ar garantijos būtų laikomos per didelėmis sąnaudomis, turi būti įmanoma nustatyti priežasties ir pasekmės santykį tarp Direktyvos 96/92 įsigaliojimo ir sunkumų, su kuriais suinteresuotosios įmonės susiduria laikydamosi šių įsipareigojimų ar garantijų arba užtikrindamos jų laikymąsi. Siekdama nustatyti šį priežasties ir pasekmės santykį Komisija atsižvelgs į visus elektros energijos kainos mažėjimo ar rinkos dalies praradimo, kurį patyrė atitinkamos įmonės, atvejus. Įsipareigojimai ar garantijos, kurių nebūtų pavykę laikytis, nepaisant Direktyvos įsigaliojimo, nėra laikomi per didelėmis sąnaudomis.“

7 Pagal Per didelių sąnaudų tyrimo metodikos 4 dalies penktos pastraipos 4.2, 4.3 ir 4.5 punktus:

„4.2 Pagalbos išmokėjimo tvarka turi būti leidžiama atsižvelgti į būsimus konkurencijos pokyčius. Tokius pokyčius pirmiausia galima nustatyti pagal kiekybiškai įvertinamus veiksnius (kainas, rinkos dalis, kitus valstybės narės nurodytus svarbius veiksnius). Kadangi konkurencijos sąlygų keitimas turi tiesioginį poveikį atitinkamų per didelių sąnaudų sumai, išmokama pagalbos suma būtinai priklausys nuo realios konkurencijos plėtros, o skaičiuojant per tam tikrą laikotarpį išmokėtą pagalbą reikės atsižvelgti į susijusius veiksnių pokyčius, leidžiančius įvertinti pasiektą konkurencijos lygį.

4.3 Valstybė narė turi įsipareigoti perduoti Komisijai metinę ataskaitą, kurioje, be kita ko, būtų nurodomi konkurencijos jos elektros energijos rinkoje pokyčiai ir pastebėti atitinkamų kiekybiškai įvertinamų veiksnių pokyčiai. Metinėje ataskaitoje pateikiama išsami informacija apie tai, kaip buvo apskaičiuotos per didelės sąnaudos, į kurias buvo atsižvelgta atitinkamais metais, ir nurodoma išmokėtos pagalbos suma.

<...>

4.5 Didžiausia pagalbos suma, kurią galima išmokėti įmonei per didelėms sąnaudoms padengti, turi būti nurodyta iš anksto. Skiriant sumą turi būti atsižvelgta į našumo padidėjimą, kurį gali pasiekti įmonė.

Taip pat iš anksto turi būti aiškiai nustatyta konkreti pagalbos, skirtos per didelėms sąnaudoms padengti, apskaičiavimo ir teikimo tvarka bei ilgiausias tokios pagalbos teikimo laikotarpis. Pranešime apie pagalbą pirmiausia bus nurodoma, kaip apskaičiuojant per dideles sąnaudas atsižvelgiama į įvairių 4.2 punkte minėtų veiksnių pokyčius.“

Sprendimas 2009/287

8 Sprendimo 2009/287 1 straipsnis, susijęs su ilgalaikėmis elektros energijos pirkimo sutartimis, sudarytomis tarp Lenkijos valstybinio elektros energijos tinklo operatoriaus *Polskie Sieci Elektroenergetyczne S.A.* (toliau – PSE) ir tam tikrų atitinkamame sektoriuje veikiančių bendrovių, suformuluotas taip:

„1. [PSE] ir įmonių, nurodytų [2007 m. birželio 29 d. *Ustawa o zasadach pokrywania kosztów powstałych u wytwórców w związku z przedterminowym rozwiązaniem umów długoterminowych sprzedaży mocy i energii elektrycznej* (Įstatymas dėl išlaidų, kurių patiria įmonės dėl elektros energijos pirkimo sutarčių nutraukimo prieš terminą, padengimo taisyklių, *Dz. U.* 2007, Nr. 130, *poz.* 905,

toliau – KDT įstatymas)] 1 priede, elektros energijos pirkimo sutartyse numatyta valstybės pagalba [po Lenkijos įstojimo į Europos Sąjungą], kaip apibrėžta [SESV 107 straipsnio 1 dalyje], elektros energijos gamintojams.

2. Valstybės pagalba, minima 1 straipsnio 1 dalyje, buvo suteikta neteisėtai ir nesuderinama su bendrąja rinka.“

9 Šio sprendimo 4 straipsnyje nustatyta:

„1. [KDT] įstatyme numatyta kompensacija yra valstybės pagalba, kaip apibrėžta [SESV 107 straipsnio 1 dalyje], elektros energijos gamintojams, išvardytiems to Įstatymo 2 priedėlyje.

2. Valstybės pagalba, minima 4 straipsnio 1 dalyje, dera su bendrąja rinka, remiantis Per didelių sąnaudų tyrimo metodika.

3. Didžiausia galima [KDT] įstatyme numatytos kompensacijos suma yra suma, gaunama atskaičius pajamas, anksčiau gautas iš turto pagal [ilgalaikes elektros energijos pirkimo sutartis], kuriomis naudojantis galima padengti išlaidas investicijoms.“

Lenkijos teisė

10 XX a. dešimtajame dešimtmetyje modernizuojant Lenkijos elektros energijos infrastruktūrą reikėjo didelių investicijų. Nacionalinių gamintojų finansinė padėtis neleido atlikti šių investicijų, todėl jie sudarė su PSE ilgalaikes elektros energijos pirkimo sutartis (toliau – EEPS).

11 Pagal šias sutartis atitinkami elektros energijos gamintojai įsipareigojo sukurti naujų pajėgumų, modernizuoti savo įrangą ir teikti PSE numatytą mažiausią elektros energijos kiekį, pagamintą konkrečiose jėgainėse. Savo ruožtu PSE pasižadėjo įsigyti bent mažiausią sutartą elektros energijos kiekį kaina, paremta sąnaudų perkėlimu vartotojams.

12 Įsigaliojus Direktyvai 96/92, KDT įstatymu jo 1 priede nurodytiems gamintojams buvo numatyta galimybė nutraukti su PSE sudarytas EEPS.

13 Kalbant konkrečiai, KDT įstatymu gamintojams, savo iniciatyva nutraukusiems minėtas sutartis, buvo suteikta teisė gauti per didelių sąnaudų kompensaciją įstatyme numatytomis sąlygomis. Šie elektros energijos gamintojai, kurie buvo EEPS šalys, galėjo gauti šią kompensaciją kiekvienais metais per visą laikotarpį, kuriam buvo sudaryta prieš terminą nutraukta EEPS.

14 Pagal KDT įstatymą kompensacija turėjo padengti per dideles sąnaudas. Kalbant konkrečiai, pagal šiame įstatyme įtvirtintą kompensavimo mechanizmą numatyta, kad gamintojui išmokamas pasiūlyto dydžio avansas per didelėms išlaidoms kompensuoti, kuris negali viršyti įstatyme numatyto maksimalaus dydžio; vėliau URE viršininkas kasmet tikslina išmokėto avanso dydį, remdamasis, be kita ko, faktiniais finansiniais rezultatais.

15 Šiuo tikslu URE viršininkas tvirtina konkrečiais metais mokėtinos kompensacijos sumą. Taigi gamintojas arba įpareigojamas grąžinti dalį gauto avanso, arba gauna papildomų lėšų. Vėliau, pasibaigus tikslinimo laikotarpiui, galutinio tikslinimo forma paskutinį kartą apskaičiuojamos gamintojui priklausiusios ir išmokėtos sumos.

16 KDT įstatymo 2 straipsnio 12 punkte „per didelės sąnaudos“ apibrėžtos kaip gamintojo išlaidos, kurių nepadengia pajamos, gautos pardavus pagamintą elektros energiją, pajėgumų rezervas ir pagalbinės paslaugos konkurencijos rinkoje po EEPS nutraukimo prieš terminą, atsiradusios dėl gamintojo iki 2004 m. gegužės 1 d. atliktų su elektros energijos gamyba susijusių investicijų.

17 KDT įstatymo 32 straipsnio 1 dalyje, kur reguliuojamas per didelių sąnaudų tikslinimo skaičiavimo mechanizmas, taikomas įmonių grupei priklausantiems gamintojams, numatyta:

„Jeigu gamintojas, sudaręs nutraukimo sutartį, priklauso įmonių grupei, apskaičiuojant per dideles sąnaudas dėl kiekvieno įmonių grupei priklausančio gamintojo ar subjekto, vykdančio elektros energijos gamybos ūkinę veiklą Lenkijos teritorijoje naudojantis šio įstatymo priede Nr. 7 nurodytais gamybos vienetais, atsižvelgiama į 27 straipsnio 1 dalyje numatytus dydžius, pažymėtus simboliais „N“, „SD“, „R“ ir „P“.

18 KDT įstatymo priede Nr. 1 pateiktas EEPS pasirašiusių gamintojų sąrašas ir nurodyti gamybos vienetai, kuriems taikomos šios sutartys.

19 Šio įstatymo priede Nr. 7 pateiktas gamybos vienetų, į kuriuos atsižvelgiama skaičiuojant gamintojų patirtas per dideles sąnaudas sąrašas, jis reikalingas tikslinant per dideles sąnaudas.

Pagrindinė byla ir prejudiciniai klausimai

20 Iš prašymo priimti prejudicinį sprendimą matyti, kad PGE, kuri klostantis pagrindinės bylos aplinkybėms vykdė veiklą pavadinimu *Zespół Elektrowni Dolna Odra S.A.*, ir *Elektrownia Bełchatów S.A.* (toliau – ELB) nepriklausė tai pačiai įmonių grupei tuo metu, kai PGE prisiėmė įsipareigojimų, kuriuos vykdant atsirado pagrindinėje byloje nagrinėjamų per didelių sąnaudų. KDT įstatymo priede Nr. 1 *Zespół Elektrowni Dolna Odra S.A.* buvo nurodyta kaip gamintoja ir su PSE sudarytos EEPS šalis. Savo ruožtu ELB gamybos vienetai buvo išvardyti šio įstatymo priede Nr. 7, o pati ši bendrovė jame minima kaip priklausanti kontroliuojančiajai bendrovei BOT, t. y. kitai grupei nei ta, kuriai priklausė PGE. Vis dėlto KDT įstatymo ir Sprendimo 2009/287 priėmimo dieną PGE ir ELB priklausė tai pačiai grupei.

21 ELB nebuvo sudariusi EEPS su PSE, todėl pagal KDT įstatymą nebuvo laikoma „gamintoja“. Tačiau pagal šio įstatymo 32 straipsnį ji buvo laikoma „vienetu“, į kurio finansinius rezultatus atsižvelgiama tikslinant gamintojo, kuriam taikomas šis įstatymas, patirtas per dideles sąnaudas.

22 2010 m. liepos 30 d. sprendimu URE viršininkas nustatė 24 077 793 Lenkijos zlotų (PLN) (apie 4 988 900 EUR) metinės per didelių sąnaudų kompensacijos dydį už 2009 m. Taikydamas KDT įstatymo 32 straipsnį jis atliko PGE, kuri, remiantis šio įstatymo 2 straipsnio 1 dalyje pateikta apibrėžtimi, priklausė įmonių grupei, per didelių sąnaudų tikslinimą. URE viršininkas padarė išvadą, kad 2009 m. ELB priklausė tai pačiai įmonių grupei kaip ir PGE ir dalyvavo valstybės pagalbos schemoje, nors ir negavo lėšų per didelėms sąnaudoms padengti.

23 PGE apskundė URE viršininko sprendimą *Sąd Okręgowy w Warszawie* (Varšuvos apygardos teismas, Lenkija). Ji prašė nustatyti 116 985 205 PLN (apie 26 435 046 EUR) metinės per didelių sąnaudų kompensacijos dydį arba panaikinti visą skundžiamą sprendimą. PGE tvirtino, kad KDT įstatymo 32 straipsnio 1 dalis taikoma tik kai KDT įstatymo priede Nr. 7 gamybos vienetai nurodyti kaip priklausantys tai pačiai įmonių grupei. Anot PGE, kadangi pagal šį priedą ELB nepriklausė tai pačiai įmonių grupei kaip PGE, URE viršininkas nepagrįstai patikslino jos patirtas per dideles sąnaudas, atsižvelgdamas į ELB finansinius rezultatus.

24 2010 m. birželio 4 d. sprendimu *Sąd Okręgowy w Warszawie* (Varšuvos apygardos teismas) patenkino PGE skundą ir nustatė 116 985 205 PLN (apie 26 435 046 EUR) per didelių sąnaudų kompensacijos dydį.

25 URE viršininkas apeliacine tvarka apskundė šį sprendimą *Sąd Apelacyjny w Warszawie* (Varšuvos apeliacinis teismas, Lenkija); 2013 m. sausio 17 d. sprendimu šis teismas atmetė apeliacinį skundą. Sprendime apeliacinis teismas nurodė, jog tam, kad tikslinant per dideles sąnaudas būtų atsižvelgta į

kito vieneto faktinius finansinius rezultatus, šis kitas vienetas turėjo priklausyti tai pačiai įmonių grupei kaip ir PGE KDT įstatymo priėmimo momentu. Tačiau remiantis šio įstatymo priedu Nr. 7, į kurį daroma nuoroda įstatymo 32 straipsnyje, ELB neturėjo būti laikoma priklausančia tai pačiai įmonių grupei kaip ir PGE, tikslinant per didelių sąnaudų kompensaciją.

26 2013 m. liepos 15 d. URE viršininkas kasacine tvarka apskundė 2013 m. sausio 17 d. *Sąd Apelacyjny w Warszawie* (Varšuvos apeliacinis teismas) sprendimą prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui – *Sąd Najwyższy* (Aukščiausiasis Teismas, Lenkija). Jis teigė, kad aiškinant KDT įstatymo 2 straipsnio 1 dalyje esančią sąvoką „įmonių grupė“ nereikia remtis KDT įstatymo priedu Nr. 7, o būtina atsižvelgti tik į vienetus, priklausančius konkrečiai įmonių grupei šio įstatymo įsigaliojimo dieną.

27 Atvirkščiai, kaip matyti iš Per didelių sąnaudų tyrimo metodikos 3.3 ir 4.2 punktų, šias sąnaudas reikia apskaičiuoti atsižvelgiant į faktinį energijos gamintojų, kuriems taikomas KDT įstatymas, priklausymą įmonių grupei kiekvienais per didelių sąnaudų tikslinimo metais. Kadangi URE viršininko sprendimo priėmimo dieną PGE priklausė tai pačiai įmonių grupei kaip ir ELB, į pastarosios bendrovės finansinį rezultatą reikėjo atsižvelgti tikslinant PGE patirtų per didelių sąnaudų dydį.

28 Šiomis aplinkybėmis *Sąd Najwyższy* (Aukščiausiasis Teismas) nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui tokius prejudicinius klausimus:

„1. Ar SESV 107 straipsnis, siejamas su ESS 4 straipsnio 3 dalimi ir [Sprendimo 2009/287] 4 straipsnio 2 dalimi, aiškintinas taip, kad, Europos Komisijai pripažinus valstybės pagalbą suderinama su bendrąja rinka, nacionalinis teismas neturi teisės tikrinti, ar nacionalinės nuostatos, pripažintos leistina valstybės pagalba, suderinamos su [Per didelių sąnaudų tyrimo metodikoje] įtvirtintais principais?

2. Ar SESV 107 straipsnis, siejamas su ESS 4 straipsnio 3 dalimi ir [Sprendimo 2009/287] 4 straipsnio 1 ir 2 dalimis, atsižvelgiant į Per didelių sąnaudų tyrimo metodikos 3.3 ir 4.2 punktus, aiškintinas taip, kad įgyvendinant valstybės pagalbos programą, kurią Europos Komisija pripažino suderinama su bendrąja rinka, įmonių grupėms priklausančių gamintojų per didelių sąnaudų metinis tikslinimas atliktinas darant prielaidą, kad esminės reikšmės turi tik gamintojo priklausymas įmonių grupei, nurodytas Europos Komisijos vertinto teisės akto prieduose, ar kiekvienais metais, kuriais atliekamas per didelių sąnaudų tikslinimas, reikia atsižvelgti į naudos gavėjo pagal valstybės pagalbos, susijusios su per didelėmis sąnaudomis, programą faktinį priklausymą įmonių grupei, apimančiai ir kitus gamintojus, kuriems taikoma ši programa?“

Dėl prejudicinių klausimų

Dėl pirmojo klausimo

29 Pirmuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia sužinoti, ar SESV 107 straipsnis ir ESS 4 straipsnio 3 dalis, siejami su Sprendimo 2009/287 4 straipsnio 2 dalimi, aiškintini taip, kad, Komisijai išnagrinėjus valstybės pagalbos schemą remiantis Per didelių sąnaudų tyrimo metodika ir iki pagalbos įgyvendinimo pripažinus ją suderinama su vidaus rinka, nacionalinės valdžios institucijoms ir teismams draudžiama šios pagalbos įgyvendinimo stadijoje tikrinti jos atitiktį šioje metodikoje įtvirtintiems principams.

30 Siekiant atsakyti į šį klausimą, reikia priminti, kad pagal nusistovėjusią Teisingumo Teismo praktiką taikant ESV sutartyje įtvirtintą valstybės pagalbos kontrolės sistemą nacionalinių teismų ir Komisijos funkcijos yra viena kitą papildančios, tačiau skirtingos (šiuo klausimu žr. 2013 m. lapkričio 21 d. Sprendimo *Deutsche Lufthansa*, C-284/12, EU:C:2013:755, 27 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką).

31 Kalbant konkrečiau, kol bus priimtas galutinis Komisijos sprendimas, nacionaliniai teismai užtikrina teisės subjektų teisių apsaugą, valstybės institucijoms galbūt pažeidus SESV 108 straipsnio 3 dalyje nustatytą draudimą (žr. 2013 m. lapkričio 21 d. Sprendimo *Deutsche Lufthansa*, C-284/12, EU:C:2013:755, 28 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką). Šiuo tikslu jie gali nagrinėti bylas, kuriose privalo išaiškinti ir taikyti SESV 107 straipsnio 1 dalyje įtvirtintą sąvoką „valstybės pagalba“, kad nustatytų, ar, nesilaikant SESV 108 straipsnio 3 dalyje numatytos išankstinio patikrinimo procedūros dėl priimtos valstybės priemonės, šią procedūrą reikia taikyti (šiuo klausimu žr. 2007 m. liepos 18 d. Sprendimo *Lucchini*, C-119/05, EU:C:2007:434, 50 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką).

32 Tačiau nacionaliniai teismai nėra kompetentingi priimti sprendimo dėl valstybės pagalbos priemonių ar schemos suderinamumo su vidaus rinka. Iš tiesų pagal gerai nusistovėjusią Teisingumo Teismo praktiką šis vertinimas priklauso išimtinei Komisijos, kontroliuojamos Sąjungos teismų, kompetencijai (šiuo klausimu žr. 2007 m. liepos 18 d. Sprendimo *Lucchini*, C-119/05, EU:C:2007:434, 51 ir 52 punktus bei juose nurodytą teismo praktiką ir 2013 m. lapkričio 21 d. Sprendimo *Deutsche Lufthansa*, C-284/12, EU:C:2013:755, 28 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką).

33 Taip pat svarbu pabrėžti, kad Sąjungos normų dėl valstybės pagalbos taikymas grindžiamas, pirma, nacionalinių teismų ir, antra, Komisijos ir Sąjungos teismų lojalaus bendradarbiavimo pareiga, pagal kurią kiekviena institucija veikia pagal Sutarties jai priskirtas funkcijas. Taip bendradarbiaudami nacionaliniai teismai turi imtis bet kokių reikiamų bendrųjų ar specialiųjų priemonių, kad užtikrintų pagal Sąjungos teisę atsirandančių pareigų vykdymą, ir nesiimti tokių, kurios gali trukdyti siekti Sutarties tikslų, kaip matyti iš ESS 4 straipsnio 3 dalies. Taigi, nacionaliniai teismai turi vengti Komisijos sprendimui prieštaraujančių sprendimų, net jei šis yra laikinojo pobūdžio (žr. 2013 m. lapkričio 21 d. Sprendimo *Deutsche Lufthansa*, C-284/12, EU:C:2013:755, 41 punktą).

34 Nagrinėjamoje byloje iš prašymo priimti prejudicinį sprendimą matyti, kad jį pateikęs teismas siekia sužinoti, ar reikia vertinti nacionaliniame įstatyme, kaip antai KDT įstatyme, numatytos valstybės pagalbos schemos atitiktį Per didelių sąnaudų tyrimo metodikoje įtvirtintiems principams, nors Sprendime 2009/287 Komisija jau pripažino ją suderinama su vidaus rinka.

35 Šiuo požiūriu pabrėžtina, kad šio sprendimo 1 straipsnyje pripažinusi, jog pagrindinėje byloje nagrinėjama kompensavimo schema yra elektros energijos gamintojams teikiama „valstybės pagalba“, kaip tai suprantama pagal SESV 107 straipsnio 1 dalį, Komisija aiškiai leido taikyti šią schemą, to paties sprendimo 4 straipsnio 2 dalyje padariusi išvadą, kad per didelių sąnaudų kompensavimas dera su vidaus rinka, remiantis būtent Per didelių sąnaudų tyrimo metodika.

36 Jei šiomis aplinkybėmis nacionaliniam teismui būtų leista pagrindinėje byloje nagrinėjamos valstybės pagalbos schemos įgyvendinimo stadijoje spręsti dėl jos atitikties vidaus rinkai, šiam teismui iš esmės būtų leista pakeisti Komisijos vertinimą, šiuo atveju įtvirtintą Sprendime 2009/287, savuoju. Taip šiam teismui būtų leista nesilaikant šio sprendimo 32 punkte minėtos teismo praktikos pasisavinti Komisijai suteiktą išimtinę kompetenciją vertinti valstybės pagalbos suderinamumą su vidaus rinka.

37 Be to, pripažinus nacionaliniam teismui galimybę atlikti tokį vertinimą, jis viršytų šio sprendimo 31 punkte primintos savo kompetencijos, skirtos užtikrinti Sąjungos teisės valstybės pagalbos srityje laikymuisi, ribas ir pažeistų šio sprendimo 33 punkte nurodytą pareigą lojaliai bendradarbiauti su Sąjungos institucijomis. Iš tiesų negalima atmesti galimybės, kad atlikęs savo vertinimą atitinkamas nacionalinis teismas priimtų galutiniam Komisijos sprendimui priešingą sprendimą; panašu, kad būtent taip atsitiko šioje byloje nagrinėjamu atveju.

38 Tiesa, kai Komisija sprendžia dėl valstybės pagalbos schemos suderinamumo su vidaus rinka, negalima atmesti galimybės, kad faktinės aplinkybės, į kurias ši institucija atsižvelgia, pasikeis laikotarpiu nuo jų nagrinėjimo momento iki galutinio sprendimo priėmimo. Ši aplinkybė iš tiesų gali paskatinti nacionalinį teismą, atsakingą už konkrečios priemonės priskyrimo prie leistinos pagalbos nagrinėjimą, iškelti klausimą dėl atitinkamo Komisijos sprendimo aktualumo.

39 Vis dėlto, kaip savo išvados 53 punkte pažymėjo generalinis advokatas, šios problemos negalima spręsti suteikiant nacionaliniams teismams išimtinę Komisijos kompetenciją; priešingai, sprendimo turi būti ieškoma atribojant šio sprendimo 30–33 punktuose primintas viena kitą papildančias, tačiau skirtingas funkcijas, kurios valstybės pagalbos srityje suteiktos šioms institucijoms.

40 Taigi, jeigu nacionaliniam teismui kyla abejonių aiškinant Komisijos sprendimą pripažinti konkrečią priemonę valstybės pagalba, jis gali prašyti šios institucijos išaiškinimo arba prireikus gali ar privalo, remdamasis SESV 267 straipsnio antra ir trečia pastraipomis, pateikti Teisingumo Teismui prejudicinį klausimą dėl SESV 107 straipsnio išaiškinimo (šiuo klausimu žr., be kita ko, 1996 m. liepos 11 d. Sprendimo *SFEI ir kt.*, C-39/94, EU:C:1996:285, 50 ir 51 punktus ir 2013 m. lapkričio 21 d. Sprendimo *Deutsche Lufthansa*, C-284/12, EU:C:2013:755, 44 punktą).

41 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, į pirmąjį klausimą atsakytina: SESV 107 straipsnis ir ESS 4 straipsnio 3 dalis, siejami su Sprendimo 2009/287 4 straipsnio 2 dalimi, aiškintini taip, kad, Komisijai išnagrinėjus valstybės pagalbos schemą remiantis Per didelių sąnaudų tyrimo metodika ir iki pagalbos įgyvendinimo pripažinus ją suderinama su vidaus rinka, nacionalinės valdžios institucijoms ir teismams draudžiama šios pagalbos įgyvendinimo stadijoje tikrinti jos atitiktį šioje metodikoje įtvirtintiems principams.

Dėl antrojo klausimo

42 Antruoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia sužinoti, ar Sprendimo 2009/287 4 straipsnio 1 ir 2 dalys, atsižvelgiant į Per didelių sąnaudų tyrimo metodiką, aiškintinos taip, kad tokiomis aplinkybėmis, kokios susiklostė pagrindinėje byloje, apskaičiuojant per didelių sąnaudų kompensacijos, mokėtinos įmonių grupei priklausančiam gamintojui, metinį patikslinimą pagal jas reikalaujama atsižvelgti į šį priklausymą, o todėl ir į šios grupės finansinį rezultatą tuo momentu, kai Komisija vertino per didelių sąnaudų kompensacijos sistemos suderinamumą su vidaus rinka, arba veikiau šio patikslinimo atlikimo dieną.

43 Siekiant pateikti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui naudingą atsakymą, primintina, kad šis teismas mėgina išsiaiškinti kriterijus, taikytinus siekiant pagrindinės bylos faktinėmis aplinkybėmis apskaičiuoti per pagal KDT įstatymą pripažintų PGE didelių sąnaudų kompensacijos metinio tikslinimo dydį 2009 m.

44 Kaip konkrečiai matyti iš prašymo priimti prejudicinį sprendimą, jį pateikusiam teismui svarbu nustatyti, ar atliekant šį skaičiavimą reikia vadovautis „statiniu“, ar „dinaminiu“ požiūriu. Pirmuoju atveju reikėtų atsižvelgti tik į įmonių grupės struktūrą, kuri apibūdinta KDT įstatymo priede Nr. 7 ir kuria remdamasi Komisija pritarė pagrindinėje byloje nagrinėjamai valstybės pagalbos schemai. Antruoju atveju reikėtų tikslinti PGE mokėtinos kompensacijos sumą, taip pat atsižvelgiant į ELB finansinius rezultatus, nes, nors pastaroji nebuvo nurodyta minėtame priede kaip kartu su PGE priklausanti tai pačiai grupei, ji tapo šios grupės nare per 2009 m. ir priklausė jai šio sprendimo 22 punkte nurodyto 2010 m. liepos 30 d. URE viršininko sprendimo priėmimo dieną.

45 Šiuo aspektu pažymėtina, kaip buvo priminta šio sprendimo 35 punkte, kad pagal Sprendimo 2009/287 4 straipsnio 2 dalį Komisija pritarė KDT įstatyme numatytai per didelių sąnaudų kompensavimo schemai, nes pripažino ją suderinama su vidaus rinka remiantis būtent Per didelių sąnaudų tyrimo metodika.

46 Vadinasi, atitinkamos šio sprendimo nuostatos aiškintinos atsižvelgiant į šią metodiką, norint apibrėžti kriterijus, kuriais remiantis turi būti skaičiuojamas ir prireikus galutinai tikslinamas per didelių sąnaudų metinės kompensacijos dydis.

47 Per didelių sąnaudų tyrimo metodikoje numatyta vertinti per didelių sąnaudų kompensacijos forma teikiamą valstybės pagalbą dviem etapais. Šios metodikos 3 dalyje apibrėžto pirmojo etapo tikslas – nustatyti sąnaudas, kurias galima pripažinti „per didelėmis sąnaudomis“. Antrasis etapas, kuris apibrėžtas metodikos 4 dalyje, susijęs su realios kompensacijos, kurią reikia išmokėti gamintojui už per dideles sąnaudas, apskaičiavimu, atsižvelgiant į konkurencijos rinkoje plėtrą.

48 Kaip išvados 63 punkte pažymėjo generalinis advokatas, Per didelių sąnaudų tyrimo metodika pagrįsta prielaida, kad konkurencijos sąlygoms elektros energijos rinkoje būdingi esminiai pokyčiai, todėl leidžiama atsižvelgti į kai kurių šios rinkos aspektų pokyčius konkrečioje valstybėje narėje.

49 Kalbant konkrečiai, pažymėtina, kad pagal šios metodikos 4.2 punktą „[p]agal pagalbos išmokėjimo tvarką turi būti leidžiama atsižvelgti į būsimus konkurencijos pokyčius“, kuriuos pirmiausia galima nustatyti pagal kiekybinius veiksnius, kaip antai kainą ir rinkos dalį. Be to, pagal tą patį punktą, kadangi konkurencijos sąlygų keitimas turi tiesioginį poveikį reikalavimus atitinkančių per didelių sąnaudų sumai, „išmokama pagalbos suma būtinai priklausys nuo realios konkurencijos plėtros, o skaičiuojant per tam tikrą laikotarpį išmokėtą pagalbą reikės atsižvelgti į susijusius veiksnius, kad būtų įvertintas pasiektas konkurencijos lygis“.

50 Taip pat svarbu pabrėžti, kad pagal tos pačios metodikos 4.3 punktą valstybės narės privalo teikti Komisijai metinę ataskaitą, „kurioje, be kita ko, būtų nurodyti konkurencijos elektros energijos rinkoje pokyčiai“ ir pastebėti atitinkamų kiekybiškai įvertinamų veiksnių pokyčiai. Šioje ataskaitoje, be kita ko, turi būti pateikta informacija apie galimus atitinkamos valstybės narės energetikos rinkos struktūros pokyčius.

51 Šiomis aplinkybėmis atsižvelgiant į tai, kad Sprendimas 2009/287, kaip nurodyta jo 4 straipsnio 2 dalyje, grindžiamas būtent Per didelių sąnaudų tyrimo metodika ir kad, kaip matyti iš jo 36, 38 ir 40 konstatuojamųjų dalių, jis skirtas taikyti per didelių sąnaudų kompensacijoms, mokėtinoms 2006–2025 m. laikotarpiu, darytina išvada, kad jame vadovaujamasi ta pačia progresine logika kaip ir šioje metodikoje, todėl jis aiškintinas remiantis „dinaminiu“ požiūriu.

52 Dėl šios priežasties per didelių sąnaudų kompensacijos metinis tikslinimas atliktinas atsižvelgiant į faktinę rinkos padėtį kompensacijos dydžio skaičiavimo momentu, todėl reikia vertinti konkurencijos pokyčius atitinkamoje rinkoje.

53 Darytina išvada, kad Sprendimą 2009/287 reikia aiškinti taip, kad visi elektros energiją gaminančių bendrovių nuosavybės struktūros pokyčiai patenka į šio sprendimo taikymo sritį, todėl nacionalinės valdžios institucijos ar teismai turi į juos atsižvelgti, koreguodami metinės per didelių sąnaudų kompensacijos dydį.

54 Taip pat, kaip teismo posėdyje teisingai pažymėjo Komisija, skirtingai nuo avansinio mokėjimo, pati koregavimo idėja reiškia atsižvelgimą į naujas aplinkybes, atsiradusias po per didelių sąnaudų kompensacijos išmokėjimo, ir jos negalima susiaurinti iki paprastos nuorodos į nacionaliniame teisėkūros akte anksčiau nurodytą įmonių grupės struktūrą.

55 Be to, atsižvelgimo į šias aplinkybes tikslinant kompensaciją pranašumas tas, kad galima išvengti periodinio išankstinės kontrolės procedūros, numatytos SESV 108 straipsnyje, atnaujinimo įvykus mažiausiam atitinkamų įmonių grupių struktūros pokyčiui.

56 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, į antrąjį klausimą atsakytina: Sprendimo 2009/287 4 straipsnio 1 ir 2 dalys, atsižvelgiant į Per didelių sąnaudų tyrimo metodiką, aiškintinos taip, kad tokiomis aplinkybėmis, kokios susiklostė pagrindinėje byloje, apskaičiuojant per didelių sąnaudų kompensacijos, mokėtinos įmonių grupei priklausančiam gamintojui, metinį patikslinimą pagal jas reikalaujama atsižvelgti į šį priklausymą, o todėl ir į šios grupės finansinį rezultatą šio patikslinimo atlikimo dieną.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

57 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (penktoji kolegija) nusprendžia:

1. **SESV 107 straipsnis ir ESS 4 straipsnio 3 dalis, siejami su 2007 m. rugsėjo 25 d. Komisijos sprendimo 2009/287/EB dėl valstybės pagalbos, kurią Lenkija suteikė kaip elektros energijos pirkimo sutarčių dalį, ir dėl valstybės pagalbos, susijusios su kompensacija savanoriškai nutraukus elektros energijos pirkimo sutartis, kurią Lenkija planuoja suteikti, 4 straipsnio 2 dalimi, aiškintini taip, kad, Europos Komisijai išnagrinėjus valstybės pagalbos schemą remiantis 2001 m. liepos 26 d. Komisijos komunikatu dėl valstybės pagalbos, susijusios su per didelėmis sąnaudomis, tyrimo metodikos ir iki pagalbos įgyvendinimo pripažinus ją suderinama su vidaus rinka, nacionalinės valdžios institucijoms ir teismams draudžiama šios pagalbos įgyvendinimo stadijoje tikrinti jos atitiktį šioje metodikoje įtvirtintiems principams.**

2. **Sprendimo 2009/287 4 straipsnio 1 ir 2 dalys, atsižvelgiant į 2001 m. liepos 26 d. Komisijos komunikatą dėl valstybės pagalbos, susijusios su per didelėmis sąnaudomis, tyrimo metodikos, aiškintinos taip, kad tokiomis aplinkybėmis, kokios susiklostė pagrindinėje byloje, apskaičiuojant per didelių sąnaudų kompensacijos, mokėtinos įmonių grupei priklausančiam gamintojui, metinį patikslinimą pagal jas reikalaujama atsižvelgti į šį priklausymą, o todėl ir į šios grupės finansinį rezultatą šio patikslinimo atlikimo dieną.**

Parašai.